

Бояринова К.О.,
кандидат економічних наук, доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», м. Київ
Миронюк М.О.,
студент факультету менеджменту та маркетингу
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», м. Київ

ІМПЕРАТИВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті розглянуто змістовність та значущість стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства, виділено його імперативи на основі досліджень праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Розглянуто стратегію інноваційного розвитку як базову складову стратегічного управління інноваційним розвитком. Проаналізовано чинники, які впливають на вибір стратегії інноваційного розвитку. Виявлено проблеми реалізації стратегічного управління інноваційним розвитком на підприємствах та надано пропозиції щодо їх вирішення.

Ключові слова: стратегічне управління, інноваційний розвиток, управління інноваційним розвитком, стратегія інноваційного розвитку.

Бояринова К.А.

Миронюк М.О.

ИМПЕРАТИВЫ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В статье рассмотрены содержательность и значимость стратегического управления инновационным развитием предприятия, выделены его императивы на основе исследований трудов отечественных и зарубежных ученых. Рассмотрена стратегия инновационного развития как базовая составляющая стратегического управления инновационным развитием. Проанализированы факторы, которые влияют на выбор стратегии инновационного развития. Выявлены проблемы реализации стратегического управления инновационным развитием на предприятиях и даны предложения по их решению.

Ключевые слова: стратегическое управление, инновационное развитие, управление инновационным развитием, стратегия инновационного развития

Boyarinova K.O.

Myronyuk M.O.

IMPROVING STRATEGIC GOVERNANCE BY INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

Annotation. The article considers the content and significance of strategic management of innovative development of the enterprise, its imperatives are highlighted on the basis of studies of works of domestic and foreign scientists. The article discusses the strategy of innovative development as a basic component of strategic management of innovative development. The article explores the factors that exert influence the choice of innovation development strategy. In addition, the article identifies the problems of strategic management of innovation development in enterprises and offers suggestions for addressing these problems.

Keywords: strategic management, innovative development, management of innovative development, strategy of innovative development

Вступ. Інноваційний розвиток підприємств у стратегічній перспективі залежить від належного управління такими процесами. У більшості вітчизняних підприємств загальна стратегія розвитку не включає інноваційні провадження, а стратегія інноваційного розвитку окремо не розглядається, що призводить до хаотичності управління інноваціями в довгостроковому розрізі. Враховуючи тривалість процесів впровадження інновацій на підприємствах, потребу у інноваційному оновленні матеріально-технічного забезпечення, новітніх підходах до управління економічною діяльністю, просування продукції актуалізуються питання розгляду імперативів стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці стратегічного управління інноваційним розвитком приділяють увагу зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема Г.В. Ортіна, Н.М. Богацька, С.А. Сеник, О.В. Корнух, Н.В., В.В. Македон, Д. С. Рубець, Л.І. Федулова, М.Н. Дудін, Н.П. Іващенко, С.Г. Зінченко, С.А. Мехович, М.О. Ткаченко [1-8].

Постановка завдання. Метою статті є визначення значущості та імператив стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства.

Результати дослідження. Насамперед з метою обґрунтування змістовності стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства з'ясуємо сутність понять стратегічного управління та інноваційного розвитку. Стратегічне управління є багатоплановим, формально-поведінковим управлінським процесом, що забезпечує формування та виконання ефективних стратегій, які сприяють балансуванню відносин між організацією та зовнішнім середовищем, а також досягненню встановлених цілей [1]. Тобто стратегічне управління орієнтоване на довгостроковий розвиток підприємства та досягнення довгострокових цілей.

Інноваційний розвиток характеризується перенесенням акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними й управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності щодо мікро- та макроекономічних процесів розвитку (створення технопарків, технополісів, проведення політики ресурсозбереження та інтелектуалізації всієї виробничої діяльності) [2]. Отже, інноваційний розвиток передбачає процеси інтелектуалізації виробничої діяльності, забезпечення НДДКР, розроблення і реалізацію інноваційної продукції, інноваційних технологій та методів управління.

Управління інноваційним розвитком підприємства необхідно розглядати як системне управління інноваційною діяльністю, спрямоване на формування й забезпечення досягнення економічного зростання шляхом раціонального використання, нарощування й розподілу інноваційного та економіко-технологічного потенціалу, що включає матеріальні, трудові, фінансові, інформаційні ресурси, з метою перетворення його в інноваційний капітал, здатний забезпечити інноваційний розвиток підприємства [3]. Тобто під час управління інноваційним розвитком підприємства наявна системність прийняття рішень та трансформація інноваційного потенціалу в інноваційний капітал, саме реалізація інноваційного потенціалу призводить до інноваційного розвитку підприємства, а системність забезпечує сталість розвитку та позбавляє його хаотичності.

Імперативами стратегічного управління інноваційним розвитком в дослідженнях вчених вважаються (табл. 1): використання його як основи в процесі прийняття стратегічних рішень інноваційного розвитку, забезпечення в процесі реалізації конкурентних переваг підприємства, застосування інноваційного потенціалу для забезпечення розвитку підприємства в змінних умовах і т. ін.

Таблиця 1

Імперативи стратегічного управління інноваційним розвитком в дослідженнях вчених

Науковець	Визначення	Імператив
О. В. Корнух [4]	Процес розроблення та реалізації концепції, яка є основою для прийняття ключових управлінських рішень щодо бажаного рівня інноваційного розвитку, допустимих ризиків, методів інноватизації та приведення у відповідність наявних можливостей шляхом розробки й реалізації системи стратегій за напрямками інноваційного розвитку підприємства («стратегічного набору»)[4]	Використання як основи в процесі прийняття стратегічних рішень інноваційного розвитку
М.Н. Дудін, Н.П. Іващенко [5]	Інноваційні стратегії і їх реалізація є дієвим інструментом досягнення конкурентних переваг, які діляться на два основних типи: більш низькі ціни; диференціація товарів [5]	Забезпечення конкурентних переваг підприємства
С. Г. Зінченко [6]	Інноваційний розвиток передбачає застосування стратегічного управління, оскільки стратегія є інструментом створення і підтримки домінування підприємства, яке базується на здатності створювати якіснішу продукцію у певній галузі ніж конкуренти [6]	
С.А. Мехович, М.О. Ткаченко [7]	Основним завданням стратегічного управління інноваційним розвитком промислового підприємства є досягнення головної стратегічної цілі (підвищення інноваційної активності) шляхом оптимального використання внутрішніх змінних (інноваційного потенціалу) з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища підприємства й приведення інноваційного потенціалу підприємства у відповідність до вимог зовнішнього середовища, що постійно змінюється з метою забезпечення конкурентоспроможності і стабільності у функціонуванні підприємства у майбутньому [7]	Застосування інноваційного потенціалу для забезпечення розвитку підприємства в змінних умовах

Джерело: складено авторами на основі [4-7]

Стратегія інноваційного розвитку підприємства є розробкою системи управління з метою підтримання такого рівня інноваційного розвитку підприємства, який забезпечуватиме прогресивні зміни його якісного стану через гнучкий адаптаційний механізм до мінливих умов зовнішнього середовища та оптимального використання внутрішніх можливостей [4]. Може існувати безліч стратегій розвитку підприємства, але всі вони будуть ґрунтуватись на загальних стратегічних альтернативах: обмежене зростання підприємства; зростання; скорочення [8]. Інноваційна стратегія підприємства втілюється через стратегічну альтернативу зростання або ж обмеженого зростання. Зазвичай їх класифікують на наступальну та оборонну стратегії, або ж активну і пасивну [8]. Слід зазначити, що вибір стратегії залежить від позиції на ринку, життєвого циклу організації, рівня розвитку інтелектуальних ресурсів, ступеня ризиків, які здатне понести підприємство. Але під час розроблення стратегії інноваційного розвитку необхідно враховувати значно більше чинників. О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан сформували найбільш повну класифікацію чинників, які впливають на формування стратегії інноваційного розвитку підприємства: спрямованість інноваційного розвитку; масштаб; горизонт аналізу; функціональна діяльність; термін реалізації; сфера застосування; потреби підприємства [8]. Зазначена класифікація може бути застосована у випадку розуміння напрямів стратегії інноваційного розвитку і системи факторів, що впливають на неї, а також розуміння ролі інноваційної стратегії в загальній стратегії підприємства за комплексного підходу.

Оскільки основними етапи управління є аналіз, планування, реалізація і контроль, то розглядають напрями інноваційної стратегії в структурі стратегічного управління підприємством [8]. Визначення напрямів діяльності інноваційної стратегії відповідно до етапів управління є важливим кроком для виявлення основних методів розроблення стратегічних настанов, що слугують певними настановами для менеджерів вищих ланок в різних економічних умовах підприємства. Нажаль недостатній рівень обізнаності працівників у сфері реалізації інноваційних проектів, застосування шаблонних підходів замість

індивідуальних до її формування та реалізації, недосконала система управління та обліку інтелектуальних ресурсів, відсутність системності у довгостроковому розрізі, низький рівень творчої зацікавленості працівників, тривалий термін окупності впровадження новітніх технологій та їх висока вартість, тривалість проведення НДДКР та їх вартість з урахуванням мінливості зовнішнього середовища та нестабільності економічних умов упереджують прийняття ефективних стратегічних рішень з подальшою їх реалізацією. Враховуючи зазначене під час стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства мають здійснювати ряд заходів.

Необхідним є формування стратегії управління інноваціями підприємства, її оцінювання та проведення досліджень щодо її актуальності та ефективності. Це надасть можливість вибору серед альтернативних стратегій інноваційного розвитку найбільш ефективної, а також забезпечить вектор розвитку інноваційної складової у розвитку підприємства.

Потребують впровадження інструменти підвищення кваліфікації працівників у сфері інновацій, що може бути здійснено завдяки відповідним програмам навчання, включно з міжнародними тренінгами та курсами. Доречним є приділення уваги створенню інноваційної корпоративної культури, яка б ґрунтувалась на заохоченні творчої активності працівників в житті та розвитку підприємства, а також забезпечувала перехід відносин від "директор-працівник" до "партнер-партнер". Відчуття партнерства мотивує співробітників, забезпечуючи мотивацію та їх зацікавленість у розвитку підприємства. Це призводить до формування ідейної команди, що спрямовує свої зусилля на власний розвиток та розвиток підприємства. Крім того, доцільно створювати в структурі підприємства творчі гуртки, для генерування ідей та планування їх реалізації на практиці, тим самим забезпечуючи інноваційний розвиток підприємства у довгостроковій перспективі.

Доцільного налагоджувати систему управління інтелектуальними ресурсами (як складової стратегії інноваційного розвитку), шляхом чіткого обліку наявних інтелектуальних ресурсів, плануванням графіку реалізації інноваційних

проектів з урахуванням ситуації на ринку, а також шляхом раціоналізації рішень щодо використання нематеріальних активів (надання ліцензії, власне використання, продаж і т. ін.).

Необхідно частково спрямовувати нерозподілений прибуток на інноваційні провадження, а також залучати інвестиційні ресурси. Доцільно також акумулювати резервні кошти як страховий ресурс для зменшення наслідків від непередбачуваних ризиків, що дозволить підприємству швидко переорієнтуватись у разі зміни обставин інноваційних проваджень.

Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства має реалізовуватись на основі планування, мотивування, організування та контролювання інноваційної діяльності, з включенням до процесів управління таких ключових заходів: планування напрямів інноваційного розвитку, планування системи управління інтелектуальними ресурсами, забезпечення інноваційної культури підприємства та розвитку працівників в інноваційній сфері, контролю змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства.

Висновки. Стратегічне управління інноваційним розвитком є багатоплановим управлінським процесом щодо бажаного рівня інноваційного розвитку підприємства відповідно до його можливостей. Стратегічне управління може здійснюватися за різними напрямками відповідно до видів інноваційної діяльності. Під час реалізації стратегічного управління інноваційним розвитком забезпечується становлення та розвиток інноваційної культури підприємства, системність розроблення та реалізації інновацій та інноваційних процесів в цілому, розвиток працівників, формується інноваційний клімат. Інноваційна стратегія має враховуватись під час розроблення загальної стратегії підприємства, визначаючи напрями її інноваційного розвитку. Це сприятиме створенню системи визначення та досягнення цілей, набуття інноваційною діяльністю підприємства стану упорядкованого чітко визначеного процесу спрямованого на розвиток.

Література

1. Ортіна Г.В. Методологічні концепції визначення стратегічного управління підприємством [Електронний ресурс] / Г.В. Ортіна // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2010 р. – № 4 – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=197>
2. Богацька Н.М. Інноваційний розвиток підприємства [Електронний ресурс] / Н.М. Богацька, С.А. Сенік // Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Economics/37559.doc.htm
3. Федулова Л.І. Концептуальні засади управління інноваційним розвитком підприємств [Електронний ресурс] / Л.І. Федулова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014 р. – № 2 – Режим доступу: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2014_2_122_135.pdf
4. Корнух О.В. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства / О.В. Корнух // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2013 р. – № 12 – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2607>
5. Дудін М.Н. Стратегическое управление инновационным развитием предпринимательских структур в контексте экономики знаний [Електронний ресурс] / М.Н. Дудін, Н.П. Іващенко // Экономика и предпринимательство. – 2016 г. – № 2 (ч.2) – Режим доступу: <http://profil.ranepa.ru/docs/pubs/p909/56ee80416755f.pdf>
6. Зінченко С.Г. Стратегічне забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств / С.Г. Зінченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010 р. – № 6 – Режим доступу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/3621/1/245-248.pdf>
7. Мехович, С.А. Стратегічне управління інноваційним розвитком промислового підприємства [Текст] / С.А. Мехович, М.О. Ткаченко // Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 18-20 травня 2011 р. / за заг. ред.: О.В. Прокопенко, М.Ю. Троян. - Суми : СумДУ, 2011. - Т.2. - С.88-90.
8. Македон В.В. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: теорія та методологія / В.В. Македон, Д. С. Рубець // Вісник НТУ «ХПІ». – 2013 р. – № 45 – Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/3959/1/vestnik_HPI_2013_45_Makedon_Stratichnyi.pdf